

Hearts and Minds

Blijft Davis neutraal in oorlogstijd?

DAAN SCHUIJT

In 1975 verschijnt de documentaire *Hearts and Minds* van regisseur Peter Davis. Door defensie wordt de documentaire in de communistische anti-Vietnam hoek gezet. De linkse critici vinden de film juist te weinig uitgesproken en leeg. Davis wil vooral laten zien: waarom gingen we naar Vietnam, wat hebben we daar gedaan en wat doet Vietnam met ons?

In 1975 won *Hearts and Minds* van regisseur Peter Davis de Oscar voor beste documentaire. In de film komen allerlei mensen aan het woord die met de Vietnamoorlog hebben te maken. Zij vertellen ieder vanuit hun perspectief over het nut, de noodzaak en het verloop van de oorlog in Vietnam. Van opperbevelhebber Generaal Westmoreland tot zakenman en voormalig minister in Zuid-Vietnam, Nguyen Ngoc Linh. En van de uit krijgsgevangenschap teruggekeerde Luitenant George Cocker tot een verder anonieme Vietnamees, Nguyen van Tai, die voor de camera uitlegt hoe zijn dorp en gezin verwoest zijn door de Amerikaanse bombardementen. De interviews zijn in delen achter elkaar gemonteerd en worden afgewisseld met nieuwsbeelden: ministers of een president die een officiële mededeling doen en beelden van oorlogshandelingen. Het door napalm getroffen meisje Kim Phuc (foto Nick Ut) en het neerschieten van een Vietcong officier (foto Eddie Adams) komen in bewegend beeld voorbij. De filmmaker komt zelf nergens in beeld of aan het woord. De titel die Davis zijn documentaire mee gaf, is ontleend aan een zinnetje dat president Johnson in de beginjaren van het

conflict vaak gebruikte om de steun van het Vietnamese volk te winnen: *the ultimate victory will depend upon the hearts and the minds of the people who actually*

meer dan in andere films gewone Vietnamezen aan het woord en horen wij wat zij nu daadwerkelijk vonden van de aanwezigheid van de Amerikanen.

'Bij de uitreiking van de Oscar gaat het nog bijna fout'

live out there. Na een minuut of vijf zien we Johnson dit op oude nieuwsbeelden zeggen als hij in een rijtje van achtereenvolgens Eisenhower, Kennedy, Johnson en Nixon commentaar levert op de situatie in Vietnam. In *Hearts and Minds* komen veel

Drie vragen

Davis begint zijn loopbaan in 1962 bij de televisiestation ABC dat een serie over het leven van Franklin D. Roosevelt maakt. Als jonge programmamaker interviewt hij allerlei hooggeplaatste politici, onder

wie zelfs voormalige First Lady Eleanor Roosevelt. Het ontwikkelt bij hem naar eigen zeggen direct een zesde zintuig voor contemporaine machtsverhoudingen en politieke processen dat bepalend is geweest voor zijn latere carrière. Davis wordt televisiejournalist bij *CBS News* en valt op vanwege zijn vaak controversiële, maatschappelijk betrokken onderwerpkeuze. *Hearts and Minds* komt op zijn pad na het voltooien van de documentaire *The selling of the Pentagon* over de inzet van propaganda door het Ministerie van Defensie. Hij wordt benaderd door Bert Schneider, zoon van filmbaas Abraham Schneider die ooit

Pentagon Papers gestolen en in de openbaarheid gebracht. Peter Davis zou geknipt zijn om daar een film over te maken. Davis hapt toe en begint, maar de partijen die in het proces verwikkeld zijn, willen zich niet door een filmmaker in de kaarten laten kijken. De focus verschuift dan van de rechtszaak naar de oorlog als geheel. Davis reist naar Vietnam en Frankrijk om te filmen en te interviewen. Drie vragen zijn daarbij bepalend voor hem: 'Waarom zijn we naar Vietnam gegaan?', 'Wat hebben we in Vietnam gedaan?' en 'Welk effect heeft wat we in Vietnam gedaan hebben op ons zelf gehad?'

gewees *The Anderson Platoon* (1967) van de Franse oorlogscameraman Pierre Schoenendoerffer en *The year of the pig* (1968) van Emile de Antonio, een links geïnteresseerde, geëngageerde film- en documentairemaker. Tijdens het monteren besluit Davis uiteindelijk tot zijn vorm met de ontbrekende verslaggever of verteller – een breuk met wat hij als televisiejournalist gewend was. Ook is er een nadere selectie van de interviews. Davis wil alleen mensen aan het woord laten die daadwerkelijk mee hebben gevochten of die ooit erg voor de oorlog in Vietnam waren.

'Micheal Moore noemde *Hearts and Minds* meer dan eens de beste film die hij kende en misschien wel de beste film ter wereld'

kortstondig de scepter zwaaide bij Columbia Pictures. Als producer heeft Schneider in de jaren zestig succes met *The Mankees* en begin jaren zeventig met *The last picture show* (1971) en *The King of Marvin Gardens* (1972). Na het uitkomen van die laatste film, ontstaat het idee om iets te gaan doen met het proces tegen Dan Ellsberg en Tony Russo. Zij hebben de zogenaamde

Nep-telegram

Na een jaar draaien, hebben Davis en zijn team bijna 200 uur aan beeldmateriaal en interviews. De regisseur neemt nog bijna een jaar de tijd om in de montagestudio de gewenste volgorde te bepalen. Davis heeft een paar films in gedachten, terwijl die van hem de uiteindelijke vorm moet krijgen. Belangrijke voorbeelden zijn

Hearts and Minds gaat in première op het filmfestival van Cannes in 1974 waarna de commerciële distributie in de Verenigde Staten nog even op zich laat wachten. Walt Rostow, een van de geïnterviewden, maakt bezwaar en houdt de vertoning tegen. Ook Columbia Pictures wil uiteindelijk niet meewerken en dus moeten de rechten weer teruggekocht worden door

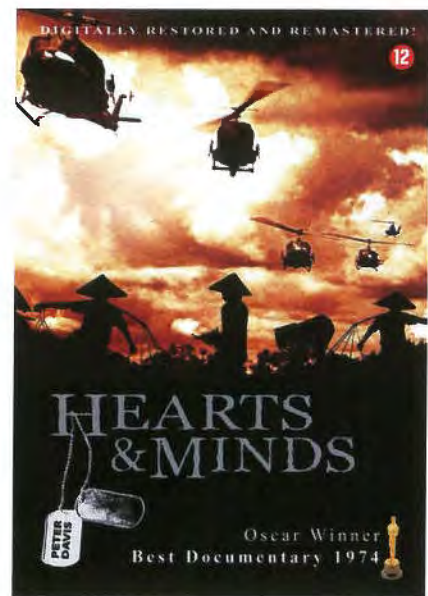

Schneider en partners. Via Warner Bros kan de film eindelijk een weekje in Los Angeles worden vertoond, zodat *Hearts and Minds* in ieder geval op de nominatielijst voor de Oscars kan worden opgenomen. Dan gaat het bij de uitreiking van de Oscar ook nog bijna fout. In zijn dankwoord leest Schneider een nep-telegram voor met de hartelijke felicitaties en gelukswensen aan het Amerikaanse volk van de Vietcongdelegatie die op dat moment in Parijs aan de onderhandelingstafel zit om over de afloop van de oorlog te praten. Presentator Bob Hope is in alle staten en even later leest medepresentator Frank Sinatra een officiële mededeling voor van het bestuur van de Academy Award dat zij niet verantwoordelijk gehouden kunnen worden voor de politiek getinte uitspraken van prijswinnaars in hun show. Achter de schermen is er dan al een hoogoplopende ruzie tussen Hope en actrice Shirley Maclaine die de kant van Schneider en Davis heeft gekozen.

Vernietigende recensie

Niet alleen bij de Oscaruitreiking zijn er gemengde reacties. Ook de recensies zijn verdeeld. Het meest voor de hand liggende commentaar komt uit de *Pacific Stars and Stripes* (uitgegeven door een onafhankelijke redactie binnen het Ministerie van Defensie) dat de film overduidelijk eenzijdig noemt en niet erg overtuigend voor mensen die de Vietnamoorlog steunen. Andere kritische recensenten benadrukken het punt van de eenzijdigheid en maken Davis het verwijt dat hij zijn (pacifistische/ communistische) vooroordelen mee in de montagekamer nam. Als je van alle mensen die je hebt geïnterviewd, maar een paar minuten in je film laat zien en dat dan ook nog eens in stukjes knipt, zodat dingen uit hun verband worden gerukt en je plaatst het vervolgens voor of achter beelden die op een heel andere tijd of plaats zijn gemaakt, dan is een verwarrend beeld van de werkelijkheid het onvermijdelijke gevolg. Ook vanuit het meer links georiënteerde kamp is stevige kritiek te horen. De Antonio, een van Davis grote voorbeelden,

schrijft een vernietigende recensie waarin hij het gebrek aan structuur en de politieke leegheid van de documentaire hekelt. De film is wat De Antonio betreft harteloos en gedachteloos gemaakt. Het uitblijven van – in door Davis zelf uitgesproken woorden – commentaar op de oorlog zit de linkse pers dwars. Davis neemt niet duidelijk genoeg een anti-Vietnam standpunt in. Gelukkig zijn er ook goede punten aan de film te ontdekken. In de *New York Times* is er waardering voor de wijze waarop Davis het thema macht in allerlei toonaarden naar buiten brengt. De film roert ethische kwesties aan, kwesties waar misschien niet zo stellig een antwoord op te geven is. Kwesties die niet met goed of fout aan te duiden zijn. *Newsweek* prijst Davis voor het oproepen van allerlei gevoelens en meningen die met Vietnam te maken hebben. In 1975 wil de regering dit deel van de Amerikaanse geschiedenis zo snel mogelijk vergeten en Vietnam als iets uit het verleden beschouwen. Davis laat juist heel goed zien welke morele implicaties er nog allemaal kleven aan het verblijf in Zuidoost-Azië. Ook nu wordt de film

succesvol terugkerend na gevangenschap en terugkerend met brandwonden of verlamde benen of armen.

Daarnaast is de film min of meer opgebouwd rond thema's. De drie vragen van Davis (waarom gingen we, wat deden we daar en wat heeft Vietnam met ons gedaan?) zijn duidelijk herkenbaar. Je zou ieder thema afzonderlijk kunnen bekijken en bestuderen.

Ook de vorm leent zich goed voor discussie. Want wat heeft Davis nu eigenlijk willen maken? Het is geen pro-Vietnam film, zoveel is duidelijk, maar of het een regelrechte anti-Vietnam film is, blijft de vraag. Hoe zet hij de geïnterviewden neer? Past hij daar trucjes op toe? Wat zegt de

'De Antonio vindt de film harteloos en gedachteloos'

van Davis hier nog om geroemd. Micheal Moore noemde *Hearts and Minds* meer dan eens de beste film die hij kende en misschien wel de beste film ter wereld.

In de klas

Hearts and Minds is uitermate geschikt om in de klas te gebruiken. Als geheel (bijna 2 uur), maar ook in stukjes. De film is niet voor niets opgebouwd uit allerlei geknipte fragmenten. Om te beginnen laat de documentaire het conflict vanuit verschillende perspectieven zien. Voor Vietnam, tegen Vietnam, hooggeplaatst, laaggeplaatst,

montage over de opvattingen van de regisseur? Dwingt hij de sprekers in een bepaalde richting? Het meest controversiële onderdeel met generaal Westmoreland die zegt dat Aziaten een mensenleven nu eenmaal minder waardevol achten dan dat men dat in het Westen doet, is op verzoek van de legerleider drie keer opnieuw gefilmd. Als onderzoeksopdracht is een vergelijking tussen De Antonio's *The year of the pig*, Davis *Hearts and Minds* en Michael Moore's *Fahrenheit 9/11* een prachtig profielwerkstuk dat daarna nog jaren in de klas gebruikt kan worden.

Hearts and Minds is vanaf 11 november te bestellen bij de bekende Nederlandse internetboekhandel. Vanwege afwijkende dvd-programmatuur is het niet raadzaam de documentaire in Amerika te bestellen. Via internet is de documentaire wel als MP4 bestand te zien.